DALŠÍ GYNANDROMORFNÍ MRAVENEC Z ČECH.

GYNANDROMORPHUS APUD MYRMICA SCABRINODIS NYL. 1846.

KAREL ŠAMŠIŇÁK.

Dne 19. IX. 1949 jsem našel pod kamenem na svahu Stoličního vrchu nad Děčínem slabou kolonii mravence *Myrmica scabrinodis* Nyl., v níž jsem zastihl kromě několika desítek dělnic dva okřídlené jedince. Prvý byl zcela normální sameček, druhý byl ihned nápadný svým zjevem, zvláště poměrně velkou, světlou hlavou, která silně kontrastovala s ostatními částmi těla, vyvinutými a zbarvenými jako u samečka. Šlo o gynandromorfa, jehož bližší popis podávám v latinské části.*)

*) Dr. V. Novákovi a Dr. O. Winklerovi děkuji za ochotnou pomoc při opatřování literatury

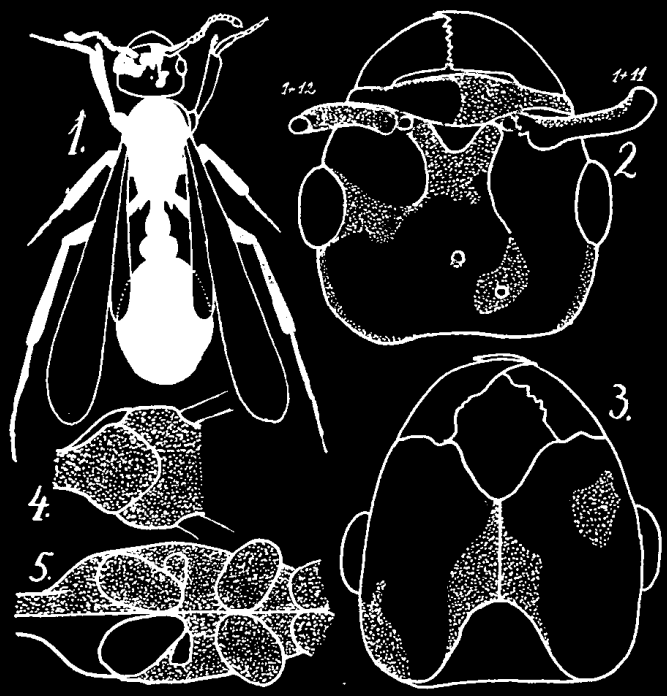

Myrmica scabrinodis. Nyl. gynandromorphus (1); hlava shora — caput desuper (2); hlava zespodu — caput ab imo (3); přední polovice hrudi shora — thoracis pars propria desuper (4); hruď zespodu — thorax sub imo (5).

Jde zřejmě o znaky patřící dělnici a samečku a zajímavé je rozložení úseků, náležejících jednotlivým pohlavím a lišících se zejména barvou a strukturou. Větší část těla je vyvinuta jako u normálního samečka, část dělničí je soustředěna vpředu na hlavu a její nejbližší okolí. Zajímavě jsou vytvořena tykadla, z nichž pravé je dělničí, jeho scapus je opatřen normálně vyvinutým lobem, je však na konci kolénkovitě zahnut, pravděpodobně vlivem vytvořené samčí vložky. Jeho bičík má 11 článků. Levé tykadlo je celé samčí, má kromě scapu ještě 12 článků. Vnější kopulační orgány jsou jako u normálního samečka; uvnitř byla vytvořena jen samčí gonada na pravé straně.

Vcelku lze říci, že jde o gynandromorfa smíšeného, částečně však též frontálního, u něhož jsou znaky dělnice nahromaděny celkem neobvykle silně do přední části těla.

Descripsio gynandromorphi apud Myrmica scabrinodis Nyl.

♀

Caput:

Magnitudine operariae, formae paene constanti, magna ex parte ut in ♀.

Colori sculpturaeque partis magnae aeruginosi, ut apud operariam.

Indices ex Arnoldi:

capitis 87,2
frontis 37,5
lamellarum frontalium 94,7.

♂

Loci lege soluti in capitis parte supera inferaque colori obscuro et sculpturae subtiliori.

Laminae frontales ut apud marem. Ocellus medius et dexter maris. Ad ocellum medium, qui magna ex parte in fundamentum aeruginosum operariae iacet, rugae e locis vicinis concurrunt. Dexter in fundamentum obscurum (♂) iacet.

Antennae:

Dextra magna ex parte ut apud operariam sed scapo breviore, distali in parte deflectens. Lobo ut semper. Funiculus 11 articulorum.

Sinistra tota maris. Funiculus ei 12 articulorum. Scapo antennae dextrae anteriora in parte maris.

Thorax:

Pars dimidia dextra sterniti I. aeruginosa, ut apud operariam, desuper pars lateralis ei oculi cerni potes. Pedi dextro ut apud operariam.

Thorax praeter partem dimidiam dextram sterniti I. pedemque dextram ut apud marem.

Petiolus, postpetiolus, abdomen, genitaliae exteriorae in forma, structura, colore ut apud marem.

Genitaliae internae maris, sed solum dextra in parte.

Localitas: Děčín, Stoliční vrch, Boh. bor.-occ. 19. 9. 1949.

LITERATURA.

ADLERZ: Zwei Gynandromorphen von Anergates atratulus Schenck. Arkiv för Zool. 5, 1908, 1—6.
ARNOLDI: Studien über die Systematik der Ameisen. Fol. Zool. Hydrobiol. (Riga) 6, 1934, 151—174.
DONISTHORPE: Gynandromorphism in ants. Zool. Anz. 82, 1929, 92—96.
ESCHERICH: Die Ameise. Braunschweig 1917.
FOREL: Les Formis de la Suisse 1874.
GOLDSCHMIDT: Ein zweiter Beitrag zur Kenntnis des Gynandromorphismus. Biol. Cbl. 43, 1923, 518—528.
KLAPÁLEK: Obojetník Camponotus ligniperdus Latr. Praha 1896.
NOVÁK: Gynandromorphus Myrmica sabuleti. Ent. listy 7, 1944, 56—59.
SCHROEDER: Handbuch der Entomologie I—III, Jena 1928—1929.
WENKE: Anatomie eines Argynnis paphia-Zwitters, nebst vergleichend anatomischen Betrachtungen über den Hermaphroditismus bei den Lepidopteren. Zeitschr. wiss. Zool. 84, 1906, 95—138.
WHEELER: Some New Gynandromorphous Ants, with a Review of the Previously Recorded Cases. Bull. Amer. Mus. Nat. Hist. 19, 1903, 653—683.

Tiskla Svoboda 5/2 v Brně